„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 120. У Новом Саду у среду 3. августа 1888. ГОДИНА XXIII.

ГЕНЕРАЛ ИГЊАТИЈЕВ О СЛОВЕНИМА.

Кијев, 24. јула 1888.

Нема Словенина, коме није познато име генерала грофа Николаја Павловића, Игњатијева. Његово име познато је највише словенском свету из његова рада и заузимања за хришћанске и словенске народе, који су под турским игом стењали. Ти су народи на балканском полуострову гледали у Игњатијеву свога избавитеља и човека, који је покушавао, да југо-исток препороди, да хришћански и словенски народи својим животом проживу, да изгубљену слободу поврате, сами своји буду, а најпосле, да турску царевину и полумесец у Европи обори.

Рад и тежња генерала Игњатијева у неколико се остварила и балкански полуостров преобразио се. Није све оно онако било и бити могло, како је то Игњатијев желио, али је ипак темељ положен и на развалини турске царевине засноване су словенске државице Србија и Бугарска, а Црна Гора није никад ни престала бити своја. Осим тога оживиле су још две православне државице, Грчка и Румунија. Генерал Игњатијев радио је неуморно да оствари своје идеале. И ако Игњатијева називају панславистом, он не жели, да словенска племена под руску управу потпадну и да се све Словенство у једну политичку целину слије. Игњатијев жели узајамност свију словенски племена, да свако племе своју слободу и потпуну независност постигне, и највише да у војничком и политичком погледу неку заједницу сачињава! То је веровање Игњатијева и он то не прикрива, нит се устручава своју идеју исповедати. Његов рад односио се до сада искључиво на балканске народе, и он није још никад своју руку пружао на аустријске Словене, нит их је у своју, као и словенску комбинацију увлачио. Све то није сметало, да га аустро-угарски листови нападају.

Ја сам имао више пута прилику генерала Игњатијева виђати и мени су познате његове тежње. За време цариградске конференције 1876. год. у питању Босне и Херцеговине био сам у Цариграду и имао сам прилику, да Игњатијева изближе пратим и посматрам, и још онда упознао сам у њему политичара, који је све у напред прорачунати знао и предвидити могао. Босанско-херцеговачки устанак био се већ распламтио, и још се није знало, да ли ће се Србија и Црна Гора у рат с Турском упустити. Игњатијев употребљавао је све могуће начине, да се босанско-херцеговачке ствари мирним путем реше, да се неке реформе уведу и да Босна и Херцеговина неку самоуправу добију. Он је босанско-херцеговачким устанцима саветовао, да приме реформе грофа Андрашија, али да се уједно траже и гаранције, како ће се све то провести. Мени лично рекао је ове речи, кад сам му мемоар о Босни и Херцеговини предао: „Ако се Србија и Црна Гора у борбу упусте, и ако се босанско-херцеговачко питање мирним путем не реши, то ће наступити околности, да се босанско-херцеговачко питање неће у прилог народа и земље решити!“ Све што се после догодило, показало је, да је Игњатијев добро рачунао и предвиђао, шта ће бити.

У Кијев дошао је на 900-годишњу прославу приличан број Словена. И сви они, који су дошли, посетили су све знаменитости и светиње Кијева, учествовали су у прослави, али је сваки хтео и да види генерала Игњатијева.

За време кијевске прославе није Игњатијев желео, да прима поједине Словене и да с њима на само говори. Ту је хтео генерал да избегне сваку сумњу и подметања, а понајмање није хтео, да неком Словенину наштети. Он је примао Словене у групама и код сваке прилике говорио је отворено, без и најмањег завијања. Са Србима, Бугарима и Румунима говорио је генерал као са својим и претресао је данашње стање и прилике у Србији и Бугарској. Ту није без укора и примедаба прошло. Игњатијев говорио је Србима и Бугарима како се он, као и сваки Рус од душе радовао, што је српско и бугарско племе после 400-годишњег робовања опет своју слободу повратило и што су на развалини турске царевине ускреле две словенске православне државице, које су позване биле, да заузму на балканском полуострву онај положај, који им по правди и природи припада. Русија стојала им је иза леђа и могле су се по вољи развијати и напредовати. Но на жалост пошли су опет оним истим путем, као онда, кад су Турци у Европу дошли, да их потлаче. Без руске кривице, дошло је до свађе између Срба и Бугара и створене су у једној и другој државици чудне и несрећне прилике и данас морао би човек посумњати у способност, као и будућност српског и бугарског народа. Ја, што се мене тиче, рече генерал, верујем, да ће се све поправити, да ће се Срби и Бугари опаметити и да ће једни и други врло брзо покушати, да се поправи и надокнади оно, што је изгубљено и промашено. Ми Руси и ако нам је од стране Срба и Бугара чувство повређено, нећемо никада допустити, да Бугарска и Србија пропадну, јер су нам онамо браћа по крви и језику, а сила Русије довољно је јака, да их заштитити може. Срби и Бугари бацили су се у наручај нових пријатеља, који им нису ништа дали, нит су им и најмању корист привредили. Сад су имали прилику, да се увере, „како нема брата док га не роди мајка“ и како је руска рука, која само пружа, а никад не прима, нит проси. Ја се радујем вашем доласку у Русију и биће ми драго, ако се уверите, како је код нас у „апсолутној Русији“ далеко лепше и боље, него што сте ви слушали и како је код нас далеко слободније, него у државама где постоји конституција и парламент!“

Тако је од прилике говорио Игњатијев с гостима из Србије и Бугарске.

С гостима из Аустрије био је генерал мање опширан, па и ако је сваком племену нешто рећи знао, јер је њему добро познато, како је у којој аустро-угарској покрајини, то је Игњатијев више ушали него озбиљно млоге своје примедбе учинио, без да је и једну речцу изустио, која би аустријску или угарску владу вређала. Једном Хрвату приметио је Игњатијев, како је борба између Срба и Хрвата у Тројединци помало глупа, а помало апсурдна.

Генерал рече: „С вами Словенима, који сте католичке вере, мучно је говорити о Словенству и словенској узајмности. Хрвати исповедају у теорији словенску идеју, али у самој ствари ту нема за словенску ствар ни најмање користи. Хрвати и Срби и ако живе у једној домовини, не могу се ни у једном програму споразумети, још мање могу они једну заједницу сачињавати. Хрвати су Словени, али им словенско ћирилско писмо не прија, као што нису у стању, да папи ултиматум саставе, и захтевају словенско богослужење. За време борбе између Срба и Бугара показали су Хрвати велику нетактичност. Због мржње против Срба, стојали су они на страни Бугара, место да су једне и друге укорили, и само оне осудили, који су онај несрећни рат изазвали. Због Босне и Херцеговине укорио је Игњатијев Хрвате и рекао: „Хрвати, место да желе Босанцима да су слободни и сами своји, они су желили и захтевали окупацију, само да буде више раје, и да се у Босни католицизам шири.“ Игњатијев рекао је још и то „Хрвати не могу себи помоћи, а још мање да упливишу на судбину други народа, и покрајина.“ Он је говорио о хрватском сабору и о српском црквеном питању, и из свега се види како је добро обавештен, и како му је све познато. Тако је говорио с Русинима, Словацима и Чесима о њиховим приликама, а Македонцима и Босанцима рекао је: „Вами није добро, и знам да патите.“ На питање једног Босанца: како мисли генерал о Босни, да ли ће Аустрија збиља у Босни и Херцеговини остати, и да ли је Русија на Босну и Херцеговину заборавила,“ ово: „Ја сам недавно прилику имао, да се о Босни и Херцеговини изразим, а сад вас могу уверити, да је Балкан балканских народа и да онамо стално ни за кога места нема. Кад би сви Словени у Аустро-Угарској потпуно задовољни и у многоме аутономни били, онда би се можда Аустрија код повољних спољних прилика, у Босни и Херцеговини учврстити могла, али то није случај. Данашња Аустро-Угарска нема привлачне снаге на народ у Босни и Херцеговини, а са грубим освајањем неће ићи, јер су та времена прошла.

Аустрија је по неколико година у Србији и Босни бивала и сваки пут морала је те покрајине оставити, без да је лепу успомену онамо оставила! Аустрија морала је Италију оставити, као што су Немци хтели, да она ни у Немачкој посла нема. У Босну и Херцеговину пошла је Аустрија добровољно, и понудила се, да ће мир и ред успоставити, а пре и после изјављивала је како ће она поштовати право и независност балканских народа, и како не мисли освајати и присвајати. Сад изјављује Аустрија, како су Босанци и Херцеговци потпуно мирни и задовољни. и како је Аустрија успешно мисију цивилизације извршила. Кад би то тако било, то би Аустрија најпаметније урадила, да оне покрајине остави, и онај народ пусти, нек својим животом живи. Ја сам уверен и знам, како Аустрија у Босни и Херцеговини господари, знам какви су органи у оним покрајинама, знам да се од народа далеко више тражи, него што народ платити може, знам да Аустрија није решила нит свршила најзамашнија питања, која су увек узрок била, да се немири догађају, знам да уз сва уверавања и изјаве, није народ у Босни и Херцеговини задовољан, знам да се не само у делегацијама и новинарству свет обмањује, но и да сама аустријска влада није о правом стању у Босни и Херцеговини обавештена.

То је исто онако као кад су аустријски конзули грофа Андрашија уверили, како Босанци и Херцеговци жељно аустријску војску чекају и како се окупација с једном четом од 1000 момака уз музику извршити и постигнути даде, а кад се то остварити хтело, то је требало 200.000 војске, и ако се у Босни православни народ по нашем руском наговарању окупацији противио није. Ја верујем да ће Аустрија Босну оставити, јер Босна и Херцеговина имају своју историју, своју прошлост па и будућност, а за Аустрију минуло је још пре 100 година време, кад је на балканском полуострву нешто постићи могла. Сад је други рачун, и кад

ЛИСТАК.

ПАВЛЕ ВАСИЉЕВИЋ АЊЕНКОВ.

(Из „Вѣстника Европы.“)

Осмога марта прошле године нестало је са света и опет једног представника четрдесетих година — тога дана умрло је у Дражђанима у Саксонској знаменити руски критичар Павле Васиљевић Аљенков. Епоха она још мало па ће сасвим прећи у историју, и неће јој за нова поколења остати живих сведока. Такав један сведок био је Аљенков. И ако баш није у потпуном смислу био учесник у књижевном животу новијега времена — јер је скоро увек изван Русије живео — то је ипак, као и већина људи четрдесетих година, оставио о оној епоси и људима јој много драгоцених и карактеристичних трагова.

Павле Васиљевић Аљенков родио се у Москви 1811. год. Првостепену школу учио је у Петрограду у горњем корпусу, до специјалних разреда, где се предавала виша инжињерска струка; оставив корпус, упише се на историјско-филолошки факултет петроградског свеучилишта. Год. 1833. ступи у службу у министарство финансија, а г. 1840. оде у иноземство, где је провео неколико година. Још пре одласка свог приближио се књижевном колу петроградском и г. 1839. упознао се са Бјелинским. Крај тридесетих и почетак четрдесетих година беху оном нараштају таковзване Lehr- и Wander-fahre. У младим изображеним круговима овлада особита тежња за европским филозофским и књижевним покретом у Немачкој, Француској и Енглеској, и многи млади људи одоше у иноземство, да прибаве себи знања и искуства за будући књижевни рад. Те исте побуде одведоше у иноземство Станкевича, Тургењева и друге; оне одведоше и Аљенкова; који се у Берлину први пут нашао с Тургењевим. Усљед одношаја његових к петроградском књижевном колу, поче у „Отечественим записцима“ излазити читав низ његових писама, писаних Бјелинскому. Писма та могу се узети као први књижевни рад Аљенковљев; она су већином путописи о животу на западу, но путописи такви у којима су достојно оцењене важније појаве у умном и књижевном животу. Вратив се у Русију, ступи Аљенков у још тешње везе с колом Бјелинсковим, које сад већ беше узело одређен правац. Године 1846. оде опет у иноземство. Тај пут изазвао је опет читав низ писама („Письма изъ Парижа“), која су штампана у тада новооснованом часопису „Современику“ год. 1847—48. У иноземству остао је Аљенков до октобра 1848.; био је сведоком бурних политичких догађаја онога времена и описао је то у чланку свом: „Парижъ въ 1848. году“. У првој свесци „Современика“ за 1849. годину штампане су његове: „Примедбе о руској књижевности 1848. године“, којима је отпочео читав низ многобројних својих расправа о главнијим појавама руске књижевности, од свршетка четрдесетих па до седамдесетих година. У „Современику“ исте године саопћио је низ „Провинцијалних писама“ посвећених провинцијалном, варошком и сеоском животу. У тим писмима износи или типове и карактере из образованих кругова, или слика живот народни у околини симбирској, самарској и казанској, где му беше имање.

У почетку педесетих година бавио се Аљенков издавањем дела Пушкинових, и то му је једна од највећих заслуга по руску књижевност. Издати дела Пушкинова не беше лак посао, јер се морали проучавати његови рукописи и он је био први, који је тачно и савесно проучио те рукописе и према том издање удесио. Посао, кога се Аљенков латио био је од велике важности по руску књижевност у оним околностима, у којима се тада налазила. Околности те не беху ни мало повољне, и тако није чудо што се у издању Аљенковљевом поткраде неке погрешке. Нарочито због цензуре мораде су неке ствари изостати. Но када се те околности на боље окренуше, могао је 1857. издати читаву једну свеску као допуну.

Те исте године написао је врло важно дело: Животопис Николаја В. Станкевича. Аљенков није познавао лично Станкевича, али му је, као човеку из оног кола, било познато све, што је оно коло одушевљавало и он је у животопису Станкевичевом хтео да сачува успомену на оног човека, који и ако у књижевности сам ништа урадио није, али је имао велика уплива на своје млађе савременике — будуће раденике четрдесетих година.

Радови његови од педесетих до осамдесетих година расејани су по: „Современику“, „Библіотек и для чтенія“, у „Ст. Петроградским Вѣдомостима“, по „Руском Вјеснику“, у журналу „Вѣстникъ Европы“ и „Порядокъ“.

Оне исте године, кад је угледала света биографија Станкевичева, написао је врло живу и интересантну расправу о Гогољу, с којим је био заједно у Риму 1841. год. То је и дан данас једна од најбољих биографија тога великог књижевника руског.

Од године 1854. почиње низ критичких му расправа о сувременој руској белетристици. Ми ћемо неке од тих споменути: „Романи и приповетке из народног живота у години 1853“, — „Карактеристике: И. С. Тургењев и Л. Н. Толстој“ (1854.) — „Стара и нова критика“ (1856.) — „Аксаковъ и его Семейная Хроника“ (1856.) — „Литературный типъ слабаго человѣка“ по поводу Тургењевској „Аси“ (1858.) — „Дѣловой романъ въ нашей литературѣ: „Тысяча душъ“ романъ

Турска у Европи квитирати мора, то се зна ко су јој наследници и да на балканском полуострову за никога места нема, јер су оне земље оних народа, који су пре доласка Турака своје државе онамо имали, а ти су Срби, Бугари и Грци. Сваки грош ког Аустрија онамо потроши, мора сматрати као изгубљен и бачен исто као што је Русија за ослобођење хришћанских словенских народа не само своју крв, него и ужасну имовину жртвовала, без да је рачунала да тај губитак надокнади" — Толико Игњатијев. **Србин.**

Политички преглед.

Босна и Херцеговина. Из Дол. Тузле пишу „Србобрану" ово: Овде у Д. Тузли зидаће се касарна у вредности од 800.000 фор. Кад запитах једнога частника: зашто ће толика велика касарна у овом нашем маленом местанцу? Дотични ми часник одговори: „Дол. Тузла је значајна стратегијска и главна операцијона тачка наше војске на Дрини према Србији. Док је наша влада за ово неколико година имала пријатељску владу у Србији, дотле смо имали времена, да се окрепимо према Црној Гори, подигнувши дуж херцеговачко-црногорске границе многобројне „фортице." Тамо смо готови, а сад је крајње време, да се учине нужна укрепљења и војничке припреме и према Србији, јер се у Србији све једнако кува, па би могло и прекипити, што би могло имати за собом озбиљних посљедица, према којима не би могла Аустро-Угарска хладнокрвна бити, а особито у ономе случају, ако би у Србији настанула промена престола или владе, који би рефлектирали на Босну." У Д. Тузли дижу се фабрике и ко не зна: ко их диже и у чијим су рукама — мислио би, да наш народ у овим крајевима материјално напредује, па да с тим напредком и индустрију у својој земљи подиже. Те фабрике подижу странци и то Чивути из Аустро-Угарске. За ово кратко време доселило се амо из Аустро-Угарске до 85 чивутских породица, те већ граде за себе и своју синагогу. Ако овако насељивање и даље потраје — за неколико година биће Дол. Тузла велика трговачка варош, али не српска, већ чивутска. Овдашња спиритусна фабрика, коју је влада подигла — предата је Чивутима.

Руско дунавско паробродско друштво које је основао кнез Гагарин, знатно је проширило свој саобраћај на Дунаву. Тога ради повисила је и влада субвенцију, која је до сада износила годишње 58.270 рубаља, на 121.351 рубљу. На основу те повишене субвенције умножило је друштво своје акције од 655.000 на 1,200.000 рубаља и место једне линије Рени-Свиштов на Дунаву, установило је још једну линију Свиштов-Кладово а на доњем Пруту узело је под своју управу линију Рени-Немзени. Друштво располаже са осам пароброда и четрнаест реморкера, али за сада још не може конкурисати са аустријским паробродским друштвом, бар по речима бечких листова, који и донеше ову вест.

Генерал Хрватовић о краљици Наталији.

У „Одјеку" читамо:

Пештански „Revue de l' Orient", који има ту срећу да му само један српски абонент плаћа 400 егземплара, и који, важда с тога, многи великодостојници, посланства и виђеније политичке личности бесплатно читају, донео је у своме броју од 29. јула један допис из Београда под насловом: Une régence Serbe „in partibus infidelium." У томе допису се опет прича о учешћу генерала Хрватовића у познатој брачној размирици српскога краља и краљице, па се вели да је то лако разумети кад се узме на ум, да се после Сливнице мислило на одступање краљево и водила реч о регенству, у коме би поред краљице и г. Ристића био један члан и г. Хрватовић.

Поводом тога је један наш сарадник опет говорио с генералом Хрватовићем, и питао га има ли у том колико год истине.

Разговор с г. Хрватовићем, који је он допустио да га наш сарадник објави, текао је овако:

— Вас, г. генерале, опет доводе у свезу с познатом брачном парницом и неким намесништвом после Сливнице, као што сте без сумње читали у броју од 29. јула пештанскога „Revue de l' Orient". Молим вас да ли бисте били вољни казати шта ви мислите о томе допису и колико има истине у њему?

— О, зашто не, нарочито кад се мене баш лично тиче. Ја у опште нисам навикао пропуштати да се неистине и лажи под истине протурају, за то ћу вам драге воље казати колико истине има у томе допису „Revue de l' Orient"-а, који сам ја прочитао тек пошто ми је пажња на њ, свраћена...

Што „La Revue de l' Orient" удостојава и мене своје мржње биће вам јасно кад вам кажем, да је покровитељ тога листа и сувише добро познат и у Пешти и у нас са својих честитака Батенбергу после Сливнице и са фрајкарата жељезничких до Софије, кад беше на дневноме реду акција да упражњена Батенбергова столица не остане удова. Тај покровитељ, кога ја сажаљевам, мислио је да ја треба његово пријатељство да купим ценом која би, за цело, била врло скупа за Србију. Требало је да сам, за време моје управе министарством војним, уступио фабрикацију барута за нашу војну и приватну потребу једном пештанском Чивутину, којега је тај господин препоручивао као солиднога предузимача, а предузеће само као корисно по Србију. Ја сам се усудио да будем другога мишљења, сећајући се како су барут још при првом ослобођењу Србије наши сељаци израђивали, сушећи га на покровцима. Нисам могао да увидим да Србији, после толико година државнога живота њенога треба сада пештански Чивути да праве барут, мањ ако то није требало с тога — да не пали кад устреба! Радујем се што су и остали последователи на столици војнога министарства били истога мишљења као и ја, те дело иде остварењу на корист земље.

Ето вам, господине, разлога зашто „Revue de l' Orient" тако радо износи чланке, што му их сродне душе одавде дописују и у којима се ја пецкам. Кад би вам још неке ствари изнео, онда би вам било јасно откуд да бечки филијали „Kölnische Zeitung"-а и „Berliner Post"-а меме сумњиче да сам умешан у извесну брачну парницу. Али ја сам вам о том већ један пут казао шта мислим, те управо не би било потребно да вам о томе поново говорим. Но како је овде случај изазивања и како се дописник, неприступан разлогу и објективности, страсно залеће у денунцијације не хотећи да се обрати на прави извор којега би му ваљало тражити у откомандованога на службу фамознога фабриканта сваковрсних услова, то ћу ја опет и сад рећи неколико речи о том.

Већ из тога што се таке ствари не смеју у нашој средини да јављају од контроле независне штампе, јер се ми сви знамо, можете видети колико има истине у оном допису,

Сумњам да наша узвишена краљица жуди за заштитом ове категорије људи и органа, јер се само од себе разуме да је свако понижење речима или делом, учињено у Пешти, Бечу или Висбадену простотом која индијвира васпитанога човека, наперено и на образ и достојанство српскога народа за то, што је реч о краљици српској. То нека знаду сви они који се брутално изражавају, или раде, или измишљају разне погрде. Круне је српске падин цео овострани народ, а не појединац; и кад семитска штампа напада нашу узвишену краљицу урођеним јој цинизмом, онда се не чудимо ако она напада нас поједине за то што имамо и срца и ума да се над бруталним чином њеним гнушамо. Она нас никад није ни волела нити је таких осећања имала према српском народу. Она тако ради од инвазије Керим паше па све до сада, а тако ће радити и од сада. Али она је усамљена према свој словенској, француској, талијанској, енглеској и у опште јевропској штампи, која носи са свим противно начело, начело морала. Пустимо је, дакле, нека лаже са својим заинтересованим или плаћеним дописницима, измишљајући нека регентства, о којима нико никада није ни помишљао: „зец види од свакога прута пушку!" Нека они који имају више смелости него памети, продуже свој посао денунцирања, јер су они одавно пљунули на свету истину српске пословице: „не дирај у цркву и жену."

Немојте мислити, да је то последњи једак метак испаљен на нас поједине. Тај господин дописник, не могући нас лагати, продужиће да лаже оне, који нису познати са правим стањем ствари; лагаће, дакле, необавештене „in partibus infidelium".

Желео бих, да ме дописник остави на миру и не приморава на опровргавања његових неистина, али — зла прилика; јер се чини, да је дописник у свој тобалац наслагао много „отровних" стрела, па их по ординацији пушта, сваки дан по једну. Али нека зна, да му оне слабо помажу и да не бију онамо, камо он циља. Ето му се и сад такав малер десио измишљотином о намесништву мом после Сливнице. Он је, сиромах, заборавио или хтео заборавити, да сам ја одмах после Сливнице декорисан Таковским орденом I. реда с мачевима, а такве декорације ваљда се не дају онима о којима се мисли, да хоће и желе намесништво баш у том тренутку!

Тим је свој говор г. Хрватовић завршио, и ми га предајемо јавности без икаква коментара, који је у осталом, према садржини изјаве г. генерала, са свим излишан.

Како да олакшамо плаћање школског и парохијског прореза?

У Р. Кечи 14. јула.

Штовани господине уредниче! У другој приметби мога чланка, који је изашао у 28. броју „Biserica si scóla" опоменули сте ме, да наведем број и дан министарске наредбе, која је послата барону Пронају и бр. Вају.

Та је опомена већ и за то важна, што сам се највише ослонио на њу. И сам се чудим, како је могло то остати недодирнуто. Ко хоће опширно да чита о овоме, нека набави „Havi közlöny од 1885. г. и тамо ће на 107. страни наћи исту наредбу под бројем 20642. од 9. јануара 1884. г.

Хоћу, да употребим прилику, јер не могу оставити без приметбе, а да не наведем, да је из мог прошлог чланка остала једна околност, која је формално а и по разумевање ствари важна, недодирнута. Министарство просвете захтевало је у специјалном случају бројем 28,957. од 1873. г.: да се списак заосталих дужника, који начине свештеници или црк. општине и прикључе молбеници, само онда може верним сматрати, и само се онда може наредити ексекуција против дужника, ако овај списак потпише епархијска власт и потврди својим печатом.

Да би се неке сумње одклониле, држим за нужно да овде ту околност мало разјасним.

За што захтева министар ову потврду од епархијске власти? Шта сведочи тиме конзисторија? За то захтева, што хоће да зна, да ли с правом захтевамо посредство политичне власти. Конзисторија сведочи: да свештеник, који је у служби, с правом захтева утеривање дуга, јер је било случајева, да је свештеник, који је умировљен или суспендован, искао, да се утера цео дуг од бира, а против тога су остали свештеници демонстровали. Оваке непријатности хтео је министар у будуће да избегне.

Обавеза плаћања бира била је од почетка двојака; прва се обавеза односила на земљу, коју примише да плате „colonii", „sessionalistae, quaelibet sessio." Ово сам питање до сад доста разјаснио. Сад долази онај други начин. Има много општина, у којима бир пароху и учитељу нису плаћали шта више ни данас не плаћају на земљу, него на душе или брачне парове. У уговорима, који су при установљењу оваких општина склопљени, наилазимо на ове изразе „fideles," „parochiani," јер су онда обавезу примили на себе душе, сад се не може искати бир на земљу, него на душе. Кад је тако, онда се по себи разуме, да бир у таком случају можемо искати само од оних душа које су наше вере.

Сваки свештеник или црк. општина ради дакле у своју корист, ако прикључи молбеници и сведоџбу*) од општине, у којој се потврђује да се бир увек од најстаријих времена плаћао на земљу и на куће, а не на душе; ову сведоџбу треба опет солгабиров да потврди. Ако ово будемо прикључили, постићи ћемо:

1. Да ће министарство, ако нам молбеница дотле стигне путем апелације, на чисто бити, да ли нам је захтевање праведно и тако ћемо без икаквог питања добар успех получити.

2. Извесно је, да ће нам успех добар бити. Е. Токоди наводи више таких одлука (види: T. Ö. „Országos törvények királyi és karmányszéti rendeletek tára" од 1882. стр. 310—320). И то је истина, да су ове министрове повољне одлуке у таким случајевима, код којих се у „visitati-ји canonica вели: да бир плаћају „colonii," „sessio" или „sessionalistae," у оним списима пак, у којима стоји место наведених речи: брачни пар, или верни, не решава министар просвете повољно, шта више, по што је министар просвете имао више таких спорова, а са његовом одлуком у овом спору не беху задовољни ни административно представништво нити министар унутарњих послова, који ове штити, то је министарски савет, да избегне оваке непријатности, саопштио властима преко министра просвете своју одлуку под бројем 10.032. од 22. марта 1882. год. која наређује, да се у апелацији, које римокатоличко свештенство због бира упути на министра просвете, означи, ако је нужно, да се спор одлучи, да ли плаћа бир земља или лице? А од сада, нека се сваки редовном суду обрати.

Али овај закључак министарског савета, није важио дуго, јер је курија у одлуци, донесеној у једном конкретном случају под бројем 3650. од 4. септ. 1883. г. изрекла: плата црквених слугу утерује се као и остали општи порез у првом реду административним путем, а тужилац није требао избећи административни суд и употребити помоћ законитог суда, за то се дакле морао уништити овакав поступак са свима последицама.

Услед овог закључка највишег суда не важи више она министрова наредба и тако оваки спорови долазе опет на министра, ако једна или друга странка апелује против решења административног представништва, и овде се ствар реши по горе означеним начелима и то по свештенике повољно или обратно.

Власт торонталске жупаније захтевала је од министра просвете, да донесе у овом питању општу нормативу. На ово захтевање добила је иста под бројем 11.705. од 21. апр. 1884. г. овај одговор: по што у погледу плаћања парохијског бира за правац служе за сваког појединог свештеника уговори, склопљени при установљењу парохије, и обичај, то се молби не може за доста учинити, да се изрече опште начело.

Од године 1543. па до данас наћи ћемо више расправа, потврђених закона, диплома, наредаба, отписа, одлука, упутства и т. д.*) све се ово скупа односи на уређивање парохијског бира и плате, тако да би читаву брошуру морао написати, кад би хтео наређати све списе, који говоре о овоме питању, за то ћу ја ипак, ако штовани г. уредниче нађете за добро и ако ми места дате у вашем цењеном лусту од времена на време саопштити таке чланке, који се односе на општу корист мојих садругова, пароха и наших црк. општина та већ из горе наведених види се јасно, да су нас православне свештенике и црк. општине до сад сви они пљачкали, који су хтели, — кад није била виша црквена власт или ко год други, који би се трудио да нам брани законита права, или ко би нас упућивао? Та ко не зна, да свакојаке незаконитости чине према нама и порезом, који је на нас ударен? и то бива све због тога, што не знамо и што нисмо обавештени: колико и шта се сме искати од нас? За то сам предузео себи да пишем: 1. о порезу IV. класе на заслугу, 2. о порезу на приход, 3. о порезу на регулисање река, 4. о накнадном жупанијском порезу, код којих сам при приревивању увидео највише и највеће незаконитости.

Светозар Петровић,
парох.

*) Види: Fejér: Codicillus Jurium et Libertatum Ecl. cath. pag: 291, 317, 326, 339, 371, 398, 457. — Religio 1859. год. 20—22. 1860. год. 49. бр. II. 48—50. Landesgezetzblatt 1853. XIII. 44. бр. Magyar Állam 1885.

*) Ако налази г. уредник за нужно, послаћу формулар молбенице и ове сведоџбе.

А. Писемскаго" (1859.) — „Наше друштво у „Племићском гњезду" Тургењевљевом" (1859) — „Руска белетристика године 1863.: Помјаловски, Успенски, Островски, Н. Шчедрин, гр. Л. Н. Толстој, гђа Кохановска, Писемски" (1863.) — „Руска сувремена историја у роману И. С. Тургењева: Дим" (1867.) — „Историјска и естетичка питања у роману гр. Л. Н. Толстоја: Рат и мир" (1868.) и др.

Четрдесетих и педесетих година окушао се Анјенков и сам у белетристици, али се доцније тога поља мануо.

У својим критичким радовима наставио је Анјенков критички правац четрдесетих година и није био пријатељ новом правцу, који се бавио друштвеним питањем. Но то му није ни мало сметало да буде веран оцењивач појава књижевних, и да по каткад (н. пр. где говори о „Диму" Тургењевљевом) узме у обрану и друштвену тенденцију у роману и приповетци.

Од свршетка четрдесетих година био је члан онога кола, који се скупљало у тадањем уредништву „Современика", ту су јако ценили његов критичарски ауторитет, кога је и сам Тургењев јако уважавао. Тако се за извесно зна, да је све своје потоње радове, пре но што би их дао у штампу, давао на оцену Анјенкову, чије би мишљење безусловно уважавао.

Седамдесетих година вратио се опет истраживању и испитивању о Пушкину. Плод тога истраживања био је читав низ врло занимљивих расправа о Пушкину за александровске периоде, о идеалима и књижевним плановима великога песника.

У г. 1880. пада нов и врло занимљив низ расправа: „Замѣчательное десятилѣтіе" (1838. до 1848). Ту као очевидац говори о животу и раду Бјелинскога и даје оцену карактеристику умног и књижевног покрета четрдесетих година.

Смрт старога му друга Тургењева, затекла је и њега доста слаба, но он ипак претури хартије онога и написа у „Вјестнику Европы" ове три расправе о Тургењеву: „Младост И. С. Тургењева. 1840.—1856. г." (ВѢ. Евр. 1884.) — „Шест година дописивања с И. С. Тургењевим. 1856.—1862." (ВѢ. Евр. 1885.) — Изъ переписки съ И. С. Тургѣнѣвымъ въ 60-хъ годахъ." (ВѢ. Евр. 1887.)

Последње време свога живота, од шездесетих година амо, провео је Анјенков у иноземству, и само се кад и кад враћао у Русију, да своје послове у ред доведе...

Ето то је у кратким потезима живот и рад Павла Васиљевића Анјенкова, као писца и критичара — једног од најзнатнијих представника „четрдесетих" година.

Године 1880. за време свечаности Пушкинове у Москви, изабрало га је московско свеучилиште за свога почасног члана, што је са свог рада књижевног у пуној мери и заслужио.

Станко Мл.

Вести из места и са стране.

Генерал Хорватовић пензионован. Читамо у „Одјеку": Г. Ђура Хорватовић, генерал и министар на расположењу, стављен је у пензију указом од 29. јула, који су „Српске Новине" јуче објавиле. — Неки веле да је ово пензионовање г. Хорватовића које је, како други опет кажу, телеграфским путем ишло, у свези с његовим разговором, што га је он имао с једним од сарадника нашега листа. Ми, с наше стране, не бисмо били склони у то веровати, јер од објаве г. Хорватовићева говора у „Одјеку" до његова пензионовања има — пуних 36 сати! — Ми у данашњем броју „Заставе" саопштавамо говор г. Хорватовића о коме је у овој белешци реч.

Беседа у Винковцих. Српска винковачка омладина приређује на „Преображење" у дворани в' „цару аустријском" у Винковцих беседу с' игранком. Чист приход намењен је сиромашној породици пок. срп. песника Мите Поповића. Распоред: 1. Хајдн: „Химна Њ. Величанству цару краљу Фрањи Јосифу I." пева мушки збор уз пратњу орхестра. 2. З. Јован Јовановић: „Крст" декламује Тоша Миросављевић ученик III. разреда срп. осн. школе. 3. Ђ. Ајзенхут: „Сладки дане" пева мушки збор. 4. А. Хочевар: „Дал' то?" тенор-соло уз пратњу гласовира, извађају госпођица Марија Курија пл. Богетић и г. Стеван Ј. Стојковић. 5. *** „Ори ми се" пева мушки збор. 6. З. Ј. Јовановић: „Ко је лола?" декламује госп. Стеван Ненадовић. 7. Тихомир Остојић: „Ај да је мени" пева мушки збор.

Женска — одветник. Јуристичке кругове у Брусељу занима овај час догађај, који се још досада није збио. На овдашњем свеучилишту свршила је правне науке женска, по имену Поплен; она је све испите положила, па сада има по зако-

ну право, да постане одветником. Да буде међу одветнике примљена, мора положити прописану заклетву. Дне 29. п. м. имао је 21. нови одветник положити заклетву пред призивним судом па се је и госпођица Поплен пријавила. Суд није њезину молбу уважио, на што се је обратила на главнога прокуратора суда. Главни прокуратор одврати јој, да по закону не могу женске извршавати одветништва, па с тога он и не може присилити суд, да прими њезину заклетву. У Брусељу очекује се сада, како ће се то начелно питање решити; решење биће за студенткиње јуристичкога факултета од највеће важности.

Нови бацилус. Пишу из Париза: Овај час заседа овде лечнички конгрес, који проучава туберкулозу, те изваља експерименте успехом, који управо изненађује. Велика амфитеатрална дворана медецинскога факултета, сваки је дан дупком пуна слушаоца. Расправе су тако важне, е се очекује, да ће управо открити нове истине у лечничкој знаности. Најпре је конгрес расправљао о бацилусу и туберкулози плућа, јетара и црева; затим спорећивао фтисис у аргентинској републици, Сибирији и Малој Азији са оном у Француској, сада пак расправља о ветеринарском заводу у Алфорту, који су чланови конгреса пре тога посетили. Професор Нокар дао је довести болесних животиња, да узмогне констатирати бацилус код туберкулозне животиње. Туберкулоза често се показује код некојих врста домаће животиње, наиме крава и волова; а често пута и код мајмуна, коња, но ту је посебита значаја. Најпре нападне бацилус црева а затим плућа. Више пута туберкулозан коњ угине а ни један пут се не закашље. Нокар наводио је фрапантних примера, међу коњима има који се је за месец дана осушио за 80 фунти. У пркос овим разликама туберкулоза је аналогна туберкулози код људи. Узрок болести исти је, наиме бацилус. Наведе пример о малом телету, коме је пре 25 дана уцепљена микроба од туберкулозног коња. — Сиромашно живинче изгледало је за тим страшно, једва је стајало на ногама, дисало је тешко и дрктало од грозничавости. Да пре угине па да се болест узмогне констатовати, пустише му лечници жилу куцавицу. Из жиле потече крв млазом и живинче угине. Пошто је распорено, нађене су у плућима саме туберкулозе.

Морске буре. „Bureau Veritas“ обелоданио је исказ морских бура у месецу јуну 1888. Изгубљено је у том месецу лађа на јадро: 5 немачких, 7 американских, 18 енглеских, 11 француских, 2 холандеске, 7 талијанских, 6 норвешких, 1 руска, 1 грчка, 2 португалске, 5 шведских, укупно 65 лађа. Ту је садржано и пет бродова, за које се мисли, да су изгубљени, јер нема о њима никаквих вести. — Пароброда изгубљено је у споменутом месецу 2 немачка, 1 американски, 3 енглеска, 1 шпањолски. Укупно 7 пароброда.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Нови шећер.

Године 1879. радио један Немац хемичар, по имену Фалберг, на том, да пронађе нових сједињења угљеникових. Када се једног дана из свог лабораториума вратио кући на ручак, осети, да му је лебац необично сладак. Брзо се досети, да та сласт долази од његових руку; јер како се цео дан бавио неким новим сједињењем, то му кануло неколико капи на руку. Ново то сједињење било је: ahydro-ortho-sulpha-min-benzoe киселина, што се данас назива **нови шећер** или **сахарин**.

Сједињење то добија се из камена угља, а још боље из катрана. Сахарин је ситан бео прашак, необичне сласти, о чем се лако можемо уверити, ако само један прамичак на језик метнемо. Сласт је тако велика, да су од једног центиграма сахарина уста читав сахат слатка. Има људи, који по читав дан сласт сахаринову осећају. Сласт му је 280 пута јача од сласти обичног шећера т. ј. са оноликом количином сахарино, колика нам треба од обичног шећера, па да се заслади једна шоља чаја, могли би двеста осамдесет шоља засладити.

Ако то ново сједињење потпуно узмогне земенути обичан шећер, и ако се распространи, онда мора престати сејање шећер-репе, пропашће фабриканти шећера, а и држава би тиме знатне штете претрпела. — С тога се француска влада озбиљно почела бавити тим питањем. Изгледа као да би доходарина влади најмање бриге задала — ваљало би потрошарину на сахарин узети двеста осамдесет пута већу од потрошарине на шећер — и ствар би била свршена. Али ваља и то на ум узети, да би се на тај начин од 100 килограма сахарина морало платити од прилике 16 хиљада франака потрошарине, а то би дало повода великом кријумчарењу са тим производом.

Друго је питање: како ће сахарин заменути обичан шећер, и није-ли по здравље шкодљив? Паришки здравствени савет мисли, да би сахарин ваљало искључити из трговина, и дозволити, да се употребљује само у апотекама и то за такове болеснике, којима обичан шећер шкоди. Сада се бави тим питањем другостепени здравствени савет, и сам председник Бруардел чинио је неколико експеримената. Пуна два месеца испитивао је на псима, какво дејство има нови шећер. Резултат тога истраживања био је тај, да сахарин не храни, али да није ни отрован. Првостепени здравствени савет зато је био тога мњења, да би сахарин требало искључити с пијаце, што се приметило, да штетно утиче на варење. И сам Бруардел чинио је у том погледу експеримената са вештачким справама за варење.

Ево шта вели о том новом шећеру чувени хемичар Бертелот: „Сахарин, као год и салицил-киселина, даје прилике многим злоупотребама. Шећер што храни, може се њиме поправити; али сахарин сам не храни. Он без икакве промене напушта организам; па ни од сласти своје ништа не губи, тако да би се поново могао употребити. Али ако је стомак рђав или слаб, сахарин се у њему наслаже. Уз то још смета варењу — те је по том шкодљив. Осим тога ваља и то споменути, да га ни псето ни мачка и т. д. не бегенишу, а и то је рђав знак. Ја мислим, да би најбоље било, кад би се сахарин прогласио шкодљивим и забранило по трговинама га продавати.“

Паришки лекар, професор Бушар инјецирао је зецу у крв грам и по сахарина, а на животњи се није опазило никаквих злих последица. Такође му је у јелу дао пет грамова, па ни то му није ништа шкодило. Ако дакле сахарин тако исто не шкоди човеку, као што не шкоди зецу, онда би човек од 60 килограма тежине слободно могао појести 300 грамова сахарина, чему би одговарало 84 килограма шећера.

С научног гледишта, као што видесмо, није сахарин отрован, али није ни добра храна, а може да буде и опасан. Употребљује се међутим прилично много. Како је врло јефтин, то слади њиме вино, па и посластичари хоће да га употребљују. У Немачкој га пивари мешају у пиво. Проналазач (који је за патент неколико милиона добио) производи га са својим друговима у великој фабрици и нада се, да ће њиме сасвим потиснути обичан шећер. Да-ли ће у том успети то се још не зна. Наравно да има и много непријатеља, а то су државне благајне и фабриканти шећера. Њима би најмилије било, кад би сахарин био већи отров нег цијанкали. Само што о новом шећеру нико не сме ништа зло да каже. Па ни најжешћи непријатељ не може му порећи користи. Дебели људи, који досад ништа слатко нису смели јести, сад се могу топити у сласти; сахарин не квари зубе, за чудо је јефтин, и цена му није променљива, јер не зависи од тога, како је родила шећер-репа ил шећер-трска. Ко зна каква будућност предстоји новом шећеру? Заинтересовани људи стрепе, а то је добар знак.

(Б. Х.)

Индустрија у Троједници.

Оно што кочи точак напредовању самосталне индустрије у Угарској, то се испречило и на путу напредовања индустрије у Хрватској и Славонији. Једнаки узроци рађају једнаке последице. Такви је случај и овде.

Што год смо од времена на време писали и говорили о узроцима назадовања индустрије у Угарској, то исто важи и за индустрију у Троједници. Као што Тисина влада не чини ништа за индустрију, тако исто ради и Хедерваријева. Но томе се нетреба ни чудити под садањим режимом у Троједници. Све се копира из Пеште па и газдинска политика.

Стање индустрије у Троједници је збиља чемерно. Мали обрт дави рђави занатлијски закон од 1884. год., који је и у Троједници исто тако шкодио занатлијству, као и у Угарској. Полета пак индустрији не даје нити друштво, нити влада. Ова је у том погледу индиферентна.

Но не мислимо говорити о незгодама индустрије у Троједници, већ о њеном садањем стању, како нам га показују званични статистички податци.

Домаћа индустрија је јака у Троједници, много јача но у Угарској. Број оних који се баве домаћом (вућном) индустријом превазилази знатно број занатлија и фабричких радника. Народ одгојен у задруги, намирује своје потребе у оделу и рани већином сам, прерађујући сировине својом руком. Осим ткања ћилимова, везења, уопште женских рукотворина, одомаћен је у народу дунђерски, дељачки посао и прављење опанака. По статистичним податцима од 1883. г. било је у Троједници 160,936 (великом већином женских) особа, које су се бавиле домаћом индустријом, чија годишња производња представља вредност 1.241,000 фор. Да споменемо број главнијих радника индустријских. По статистичким бројевима од 1883. г. има у Троједници:

лончара	893
ковача бравара, и занатлија што раде са металом	6399
колара	1984
оних што се баве индустријом од камена, и стакла	4103
механичком индустријом	2511
хемичком „	748
ткалачком „	1372
зидарском „	16,770
уметном „	22

По истим податцима баве се још у Троједници:

Индустријом папира и коже . . .	1860
„ дрва, каучука . . .	5595
„ одела, обуће	13.116
„ пољопривредних справа .	1096
„ платна	139,162
„ ћилима	2357
„ кошарачком (плетења котарица)	835

Даље има:

Бачвара	416
Опанчара	1980
Дунђера	4724
пекара, касапа, посластичара . . .	8221
гостионичара	7612
цигљара	1659

Ови су податци из зем. статичког звања у Будимпешти, а биће аутентични, јер су их власти покупиле.

У Троједници је **јак мали обрт**, већих индустријских подувећа слабо и има. Радња где има више од 50 момака (радника) има свега 45, а 19,928 занатлија ради без калфи.

О **већим индустријским радњама** бележимо ово: У 24 рудокопа раде 309 радника, у две сремске фабрике цемента 319, 7 фабрика стакла 314 радника. У Троједници има једна већа радионица (са 11 филијала за грађење бродова. У ријечкој фабрици папира ради 779, а у загребачкој фабрици кожа 117 радника. У загребачкој фабрици дувана ради 748, Думрајхеровој фабрици шпирита 58 радника. Има још великих стоваришта дрва, 2—3 фабрике столица и намештаја, 1 фабрика паркета, 81 парних млина (са 480 радника) и 2590 воденица, сувача и ветрењача (са 1638 млинара). Јака је још дрварска индустрија. Има 134 млина — тестерача са 1191 радника. — Женскиња што се баве плетењем и продајом чипака има 1878, а бојадисара чоје 1085.

Овде смо исцрпили све оно што се може рећи о бројном стању индустријалаца у Троједници. Што се **занатлијске стручне наставе** тиче, она је добила у последње време нешто полета. Обавезним шегртским школама пружају се најнужнија основна знања занатлијском подмлатку, а новооснованим стручним школама, (кошарачким, дрварским) шири се и практично знање, те се усавршава та грана индустрије. Стручна школа за уметни обрт у Загребу, која је са својих изложаба стекла већ већа гласа, послужиће такође тој цељи.

Даље напредовање троједничке индустрије наравно да зависи од околности, дал ће извоз увећати, односно дал ће троједнички производи доћи до нових пијаца у иностранству. Дрварска индустрија троједничка осигурала је већ леп број пијаца на страни. Дрва, даске, дуге извозе се на поље у великој количини. На свим изложбама, где су производи ове индустријске гране били изложени, стекли су највећа одликовања. О њиховој каквоћи дакле не може бити говора, зависи само сад од извоза. Троједница има излаза на море, а жељезницом је везана за остале делове монархије и иностранство. Сад само паметном ћумручком политиком осигурати извоз. Ал ко ће то да учини. Данашњи власници у Угарској и Хрватској зацело — не. Бар од њи се човек слабо може томе надати. Све ће остати по старом.

И. И—ћ.

Вести из трговачко-занатлијског света.

Последице поскупљења дувана осећају се већ сада по своју Угарској. У јединoм Столном Београду продано је од оно доба, када су смотке поскупиле, за 18.000 фор. мање цигара и дувана, него ли лањске године у исто време. — У подручју сегединскога финанцијалнога равнатељства продано је смотака и дувана у месецу јуну и јулу за 100.000 ф. мање, него ли у истим месецима прошле године. — Реформа госп. министра финанција не носи дакле жељена плода.

Перкопски канал. Почела је већ радња, да се прокопа земљоузина, која спаја полуострво Крим са руским копном. Тај прокоп биће врло знаменит за трговину, те се њиме баве и неке американске новине. Тако пише „Scientific Amerikan“, да ће тај канал најкраћим путем спајати Јеническ са северним луковма на Црном Мору. Тако је н. пр. сада од Маријапола до Одесе 434 миље, а новим каналом биће само 295 миља. Канал ће се касније продужити од Перокопа преко Гончара и Сиваша до Јеническа. Дугачак ће бити 111 врста; широк 65, а дубок 12 стопа. На сваком крају биће пространа лука. Укупни трошкови прорачунени су на 85 милијуна рубаља.

Извоз дуга у Немачку. Од 1. јула ступила је у крепост наредба немачких царинских власти, која ће врло осетљиво повредити аустријски извоз дрва. Интерпретацијом царинске тарифе, установиле су наиме немачке царинске власти, да се као дуге на које се плаћа увозна царина од 20 фенига за 100 клгр., имаду сматрати само она дрва, која долазе у зидове од буради, међу дуге се нерачунају дрва, од којих се праве оба дна, те се на ове мора плаћати увознина од 1 марке за 100 клгр. Досад се та разлика није правила, те су сва та дрва ишла под знаком дуга и плаћала се према томе на њих увознина. Но нова интерпретација немачких царинских власти неће само финанцијално знатније оптеретити аустријски извоз дрва, већ и силно оптеретити манипулацију, пошто се редовито увек обе врсте дрва заједно натовариваху. Досада је доста било, да су царинске власти прегледале вагон, да установе, да је натоварен дугама, на што су кола проћи могла. Сада се могу у таквом случају тачно установити, коју тежину имају дуге за дуварове, а коју опет дуге за дна.

Занатлијска продавница. Пишу нам из Ст. Бечеја: „Овдашња филијала општег кредитног удружења за земљораднике и занатлије у Пешти („Gazdák es iparosok átalános hitelkevetkezete)“ држала је 5. о. м. своју главну скупштину, на којој је осим других корисних, донет и овај закључак: У смислу правила тог удружења има се у Ст. Бечеју отворити занатлијска продавница (iparcsarnok), у којој би се занатлијски производи излагали и по умереној цени продавали. Осим тога биће овде и продавница коже, коју ће главни одбор удружења у Пешти по јефтину цену набављати и занатлијама продавати. Ова установа ако се оствари, биће веома корисна по наше сеоско занатлијство. Основан је већ у Ст. Бечеју одбор од 20 занатлија, који ће на овом послу радити. На овој скупштини је још решено, да удружење почне и **трговину с раном**, како би се та трговинска грана отргла из чивутских руку“. — О овом удружењу проговорићемо првом приликом опширније.

Изложба у Печују. Општа привредна изложба у Печују отворена је и посећују је већ у великом броју. Пештанска трг. и обрт. комора послала је на њу своје изасланике.

Руски петролеј. Јављају нам из **Београда**, да ће руски петролеј истиснути из Србије амерички и аустријски петролеј. Преко Неготина — Радујевца увози се у Србију силна количина руског петролеја, који је по својој каквоћи досад **најбољи**. Наравно, да ће увоз бити још већи, кад руско Гагариново паробродско друштво проради до Београда.

Трговина.

= **Нови Сад**, 2. (14.) августа. **Житарска радња**. Није се променуло стање у почетку ове недеље у радњи са раном на свима житарским пијацама у Европи; једино је лепо време допринело, те се продужила вршитба у северним крајевима а тиме су цене особито шеници редуциране. Надпрошле недеље је хрђаво време и извештаји о хрђавој жетви шеничној у више држава европских допринело, да је спекулација нагло у куповање ударила. За сада се та жестока струја уталожила знатно. После бивше благе кише у нашој околини кукуруз и остали јесењи усеви су јако се помогли а и виногради су у лепоме напретку.

На нашој житној пијаци није за сада никакве промене, два три дана у сљед бивше више цене било је знатног довоза са шеницом, сад се и довоз стишао, како је цена ударила на ниже. Данас се плаћа шеница новосадска. шајкашка и сремска 6 ф. 60—70 н. Наполица 5 ф. 20 н. Јечам 4 ф. 40 н. Зоб 4 ф. 30—40 н. Кукуруз 6 ф., на мање за храну кукуруз 6 ф. 20 н. Све од 100 кгр.

Како се после кише увременило, одпочео је даљи пољски рад, те је слабе посете на нашим пијацама: свињској, месарској и осталих производа. Промет по све застао. Маст на више 64—65 ф., на мање 66—68 ф. Сланина сушена 64—65 ф., пушена тешка 67—69 ф. од 100 кгр. Угојени свињи 48—49 н. од 1 кгр. Теоци 8—16 ф. од ком. Јагњци 7—9 ф. од пара.

*

У прошлу недељу и понедеоник одржан је **годишњи вашар** у суседној нам варошици **Футогу**. Пошто је лепо време било, била је посета велика. Догоњено беше рогате марве, коња, свиња мршавих и оваца задоста. Занатлијске и трговачке робе изобилно беше на вашару, продаваца много беше, купци су се ређе појављивали. Цена је свему и то покрај врло слабе продаје јефтина била. Плаћана јунад 20—30 ф., волови млади 80—100 ф., средњи 140——160 ф., старији 160—180 ф., замешени старији 180—200 ф., за месаре тешки 240—260 ф. од пара. Краве јалове 80—100 ф. од пара. Коњи за радњу 80—100 ф., за кола 120—150 ф., одабранији 180—200 ф. од пара. Овци 8—12 ф. од пара. Свињи полгодишњаци 16—22 ф., годишњаци 32—40 ф., двогодишњаци 50—60 ф. од пара. За ово већ јесење доба врло је слаб пазар био са трговачком и занатлијском робом.

*

У **Будимпешти**, 1. (13.) августа. Шеница изобилно нуђена; млини се у почетку радње резервисано држали; кад нудиоци финој роби 5 новч. а

лошијој 10 новч. попустише настала беше боља воља за куповање и било је промета 25.000 м. ц. Раж и јечам на попусту; зоб и кукуруз без промене.

Плаћана пшеница потиска нова, 81· 7 ф. 42½ н., 81·5 3 ф.45 н., 79·5 7 ф. 40 н., 79· 7 ф. 37½ н. Пештанска нова 82· 7 ф. 40 н., 81· 7 ф. 37½ н., 80· 7 ф. 35 н., 79·5 7 ф. 32½ н., 78·8 7 ф. 25 н. Стонобеоградска 79· 7 ф. 35 н., 78·5 7 ф. 30 н. Бачка нова 2100 м. ц. 79· 7 ф. 35 н. Банатска нова 2000 м. ц. 81· 7 ф. 42½ н. Потиска стара 81. 7 ф. 47½ н., 81·5 7 ф. 50 н, 80·4 7 ф. 40 н., 78·8 7 ф. 40 н. Све на три месеца. Јечам 5 ф. 75 н. Кукуруз 3000 м. ц. 6 ф. 15 н. за готов новац.

Термини: Пшеница за пролеће 8 ф. 10—12 н., за јесен пшеница 7 ф. 59—61 н. Кукуруз за август 6 ф. 23—25 н., за мај-јуни кукуруз 1889. г. 5 ф. 15—17 н. Зоб за јесен 5 ф. 27—29 н. Репица кол за август-септембар 12 ф. 45—47½ н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 2. августа.

4% угарска златна рента — — —	102·10
5% „ папирна „ — — —	91·70
Дукати — — — — — — —	5·78
Наполеондори (20 франака) — — —	9·76
Немачке држ. марке — — — —	60·15

Избор проте, двају пароха и ђакона у Новом Саду.

Данас, 2. августа био је у Новом Саду избор проте, двају пароха и ђакона. Агитација за поједине кандидате беше огромна, конференције безбројне, и још последња два дана беше све тако измешано, да је изгледало, е ће се гласови разбити на више страна. Десило се друкчије, управо онако, како је требало. Нови Сад, односно изасланици протопрезвитерата, обавише избор за сва места једногласно, с акламацијом. Ето, то је учинила она општина, на коју су почели неки и неки да се бацају камењем, и да по јавности простиру свакојаке гласове о њој. Но да манемо то.

Једногласни избор није постигнут олако. Он је био резултат договора јучерањег и данашњег дана. На јучерањој конференцији, беше закључено, да се мањина придружи већини, и та је обвеза одржана. Пошто на јучерањој конференцији није било свештеника и изасланика са стране, то је договор о проти остављен за данас, а већало се о свештеницима и ђакону. Кад је чињена проба гласања, за пароха николајевске цркве, био је резултат овај. Стеван Стефановић капелан панчевачки добио је 60 гласова; Младен Миловановић, свршени богослов, сада сарадник „Браника“ добио је 30 гласова, а Павле Михајловић један глас. За ђакона је решено да буде Милан Стоја, свршени богослов, а за пароха ченејске цркве није могао да се постигне резултат, но је то остављено за данас.

Данашњу скупштину отворио је председник др. Л. Станојевић и приказао је конзисторијалног изасланика у особи г. Купусаревића протојереја Сомборског. (Скупштина га поздрава са: живео!)

Пошто су верификовани изасланици из протопрезвитерата, узео је реч изасланик г. Купусаревић.

Г. Купусаревић говорио је лепо и дуго о значају српског свештеника, нарочито о значају проте. Он је мећао скупштини на душу, да бира човека, који је предан цркви, човека, који је пријатељ школе и напретка, човека, који љуби свој народ и који ће с тим народом делити не само свако добро, него и зло, те ће бити учитељ, пријатељ и добар пастир своме стаду.

Јаша Томић моли за реч, јер као што рече, хоће у име скупштинара да захвали г. Купусаревићу на његовом дивном говору. Он је ганут тим говором, ал ако не буде могао следовати лепим речима г. конзисторијалног изасланика, неће бити он крив, јер човека, који је одговарао оној слици, коју је г. Купусаревић нацртао, а то је г. Павле Димић, парох Башахидски, није часна конзисторија припустила избору.

На ове речи г. изасланик као и г. председник Станојевић узимају говорнику реч. Г. Станојевић вели: Да сам знао, да ћете то говорити, не бих вам дао реч. Овде нема места жалби. Но ви сте почели једно, па искренули на друго.

За тим се читају класификације и г. председник Станојевић узима поново реч. И он је говорио дуго и лепо о слози, говорио о том, да би одговарало угледу Н. Сада, кад би избор проте био једногласан, те је завршио тиме, да скупштина треба да бира за проту између комтената оног човека, који је до сад био пријатељ народа, који је до сад увек држао уз народ, никад народ није напустио и који ће и од сад тако чинити. (Чује се: „нема таквог“.)

Потпредседник Коста Рајић предлаже да се скупштина претвори у конференцију, те да се држи проба гласања. Мањина ће се онда придружити већини. Предлаже по сата. (Скупштина ово усваја, и председник претвара на пола сата скупштину у конференцију.)

У конференцији било је тајно гласање цедуљама. При првом избору добио је почасни прота г. Паво Балта 60 гласова, г. Милан Ђирић 50 гласова а г. Јеврић парох из Јамине 34 гласа. При другом гласању пређоше гласови г. Јеврића г. Ђирићу, те тако доби Ђирић 87 гласова а Балта 58 гласова.

Кад се отворила скупштина, г. потпредседник је предложио на основу уговора, г. Милана Ђирића, капелана новосадског за проту. Усваја се једногласно и председник проглашује г. Ђирића за изабраног проту новосадског.

За тим се председник захвали г. свештеницима протопрезвитерата и г. г. изасланицима на њиховом одзиву и једнодушности, отвори скупштину новосадских скупштинара и пређе се избору пароха за николајевску цркву. Г. потпредседник предложи (такође на основу уговора) за пароха г. Стевана Стефановић капелана панчевачког, што би једногласно усвојено. Председник га проглашује за изабраног.

За тим се поново претвори скупштина у конференцију, где се гласало за пароха ченејске цркве. Том је приликом добио г. Зарија Станковић парох из Луговета 56 гласова, г. Божидар Поповић 35 гласова, а г. Бастић 3 гласа. Конференција решава, да гласа према том једногласно на г. Зарију Станковића.

Кад се отворила скупштина, буде једногласно извикан за пароха при ченејској цркви г. Зарија Станковић, а за ђакона г. Милан Стоја свршени богослов из Новог Сада.

За тим се председник захвали скупштини на братском делању, потпредседник се захвали г. изасланику Купусаревићу, а скупштина се разилази са узвиком: „Живео председник!“

Ето тако се свршише избори у Новом Саду, за које су многи стрепили, да ће доћи на њима до крајње поцепаности. Нови Сад је и опет показао, да није тако црн, како га неки описују.

Један скупштинар.

Најновије вести.

— У ствари дефраудације кр. комесара Николића дознајемо, да је комисија нашла до сад проневеру од 17.000 фор. Сумња се за даљих 10.000 фор. но то још није доказано.

— Јављају из Берлина, да је генерал Молтке на сопствену молбу решен досадање дужности и постављен за председника домобранске комисије. То је велика почаст, ал ће имати мање посла. На Молткеово место постављен је за шефа генералног штаба гроф Валдерсе.

— У Масау зло стоји по Талијане. Абисинци под водством Дебеба потукли су Талијане врло осетљиво.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 2. августа у вече.)

Рим. По извештајима из Масауе, погинула су у последњем боју са Абисинцима 4 талијанска официра и више стотина људи.

Грац. Бригадир Швицер премештен је у Босну и то сматрају као казну, због демонстрација у погледу Куна. У тој ствари је надвојвода Албрехт целом официрском кору изрекао своје незадовољство.

Загреб. „Обзор“ јавља, да нунцијус Галимберти на позив са извесне стране није хтео да поступа према Штросмајеру. Он рече, да познаје добро Штросмајера и нема повода да га тужи папи због телеграма који је отправио на кијевску прославу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 31. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

Сељак. Песма Вл. М. Јовановића. — Дан рођења. Успомена Милана Ђуричића. — Хања. III. — — Народна традиција и непогрјешими историци. III — Појезија Владимира М. Јовановића. Од Милана Савића. — Вулканске снаге. (Свршетак.) — Има ли у српско-словенској књижевности јеванђелистара? Од Јована Живановића.

„Стражилово“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 нов. на по године, 1 ф. 25 нов. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

Изишао је:

ЛЕТОПИС

МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 154. (Свеска друга за годину 1888.)

У овој књизи налазе се ови саставци: I. Стара и нова психологија. Од проф. Васе Вујића. (Наставак.) — II. Свекрва. Шаљива игра у једном чину. Написао Мита Калић. — III. Грађа за географију Црне Горе. Написао Живко Драговић. (Наставак.) — IV. Говори у свечаним седницама књижевног оделења „Матице Српске“: Спомен ђорђу Рајковићу о св. Сави 1887. г., од проф. Јована Грчића. — V. Хамлет краљевић дански. Написао Вијем Шекспир, с енглеског превео Лаза Костић. (Наставак.) — VI. Опет неколико народних игара. Прибрао проф. Мојо Медић. (Свршетак.) — VII. Књижевност: Dinarische Wanderungen. Cultur- und Landschaftsbilder aus Bosnien und der Herecegóvina, von Dr. Moriz Hoernes. Оцена Мите Петровића. — VII. Гласник из српског и словенског света: Прослава књижевне педесетогодишњице Јакова Игњатовића. — IX. Читуља: ђорђе Малетић. — X. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора и оделења 1887. и 1888. године.

У књижевном раду штампане су ове оцене: 1. Оцена Арк. Варађанина на оцену Мите Нешковића на 8. свеску „Књига за народ“ под насловом: „Главнија правила о васпитању деце.“ — 2. Оцена Арк. Варађанина на саставак Мите Нешковића с натписом: „Шта се до данас радило на удружењу српског учитељства.“ — 3. Оцена Јована Грчића на „Суђаје“ Љубомира-Љубинка Петровића. — 4. Оцена Јована Грчића на шаљиву игру „Свекрва“ од М. Калића. — 5. Оцена Мите Петровића на „Естетику непознатог писца.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране добијају „Летописе,“ који им припадају, поштом.

Сведочба.

Велико-бечкеречка црквена општина расписала је стечај за преливање 1000 килограма тешког звона на својој св. успенској цркви, и осим фирме Ђ. Бота и синова из Вршца, поднели су своје оферте још две фирме, али познавајући фирму Ђ. пл. Боте и синова, из пре, и пошто су се они тога рада много јефтиније примили, њима је преливање поверено, и пошто су исто звоно на подпуно задовољство ове општине прелили, препоручује их овим и свима другима општинама као изврсне вештаке и као солидне звоноливце.

У Вел. Бечкереку 10. јула 1887.

Српска православна црквена школска општина у Вел. Бечкереку.

Павле Ј. Поповић, с. р. перовођа. — **Ђ. Димитријевић**, с. р. председник општине.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1887. П. Н.

Полази из Новог Сада у Београд:

Брзи влак у 8 сати и 18 м. у вече.
Особни влак у 5 сати 55 м. по подне.
Мешовити влак у 9 сати 6 м. пре подне.

Полази из Новог Сада у Будимпешту:

Брзи влак у 7 сати 44 м. из јутра.
Особни влак у 8 сати 12 м. у вече.
Мешовити влак у 9 сати 54 м. пре подне.
Муњевити влак из Новог Сада у Ниш сваког петка у 10 с. 51 м. пре подне; из Новог Сада у Будимпешту сваке суботе у 4 с. 23 м. из јутра.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У стипендијској закладе Нестора Димитријевића остала су упражњена два места на која се расписује стечај с роком до 21. августа (2. септембра) о. г.

Стипендије су од три врсте: 250 фор. за слушаоце права и виших милитарних наука, 200 фор. за слушаоце горње и 150 фор. за слушаоце доње гимназије.

Ко жели једно од тих места тражити, ваља да приложи својој молбеници: 1. крштено писмо; 2. сведочанство сиромаштва, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 3. школска сведочанства од последње две године и 4. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама.

У смислу последње воље оснивачеве првенство на стипендију из ове закладе имају: синови и потомци браће му Кузме и Ђире, даље сродници оснивачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из В. Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Молбенице које стигну после истеклог рока неће се узимати у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске,“ у Новом Саду 1. (13) августа 1888.

Потпредседник књижевног оделења „Матице Српске“:

А. Хаџић, с. р. секретар. — **Новак Радонић**, с. р.

1—8

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место из стипендијске закладе Петра Костића.

Стипендије Костићеве износе: за слушаоце основних школа 200 фор.; за слушаоце ниже гимназије и богословије 250 фор.; за слушаоце горње гимназије 300 фор.; а за слушаоце правих, медицинских и филозофских наука 400 фор.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо, 2. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године и 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да стоји и то, колико родитеља молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој и наредби министарској морају Костићеви питомци слушати науке у овим местима: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и филозофске науке у Пожуну, а медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Првенство на стипендију имају од најспособнијих ђака за науку синови черевићки, а после њих само ђаци родом из Срема.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овом стечају траје до 21. августа (2. септембра) о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог стечаја, не ће се узимати у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске,“ у Новом Саду 1. (13.) августа 1888.

Потпредседник књижевног оделења „Матице Српске“:

А. Хаџић, с. р. секретар. — **Новак Радонић**, с. р.

1—8

ШКОЛА ЗА УЧЕЊЕ ИГРАЊА.

Учтиво потписани слободан је јавити високопоштованој публици, да ће отворити 6. (18.) августа у новооправљеној дворани гостионе „код зеленог венца“, школу за учење свију салонских и конверзационих игара а особито друштвеног понашања.

Уписати се може у гостиони соба број 12. од 8—10 сах. пре подне и од 1—3 после подне.

Учење траје за децу од 6—7 сахата у вече. За одрасле почиње у 8 сахата.

Па и деца од 7—8 година могу учити играти, а то ће им много допринети ваљаном држању тела, стајању и ходању.

С високопоштовањем

МОРИЦ НАЈМАН

2—3 учитељ играња и лепог понашања.

ШПЕЦЕРАЈСКА, ПАМУКА

и кратке робе трговина

СТЕВАНА МИЛОВАНОВИЋА

У ТУРСКОЈ КАЊИЖИ

треба старијег помоћника, који говори добро мађарски. Поред добре плате захтева се, да је вешт горњој струци. 2—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ЉУБОМИРА МИХАЈЛОВИЋА

у Јарковцу

потребује једног старијег спомоћника и једног шегрта. Првенство има онај Србин спомоћник, који је мануфактурну трговину изучио и у продаји памука вешт. 2—3

ПЛУГОВЕ

са 1, 2 и 3 раоника

по најбољој справи

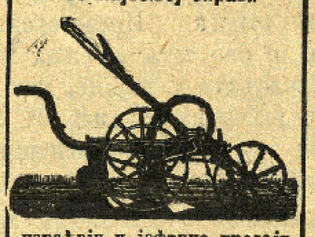

израђују и јефтино продају

ГРОСМАН И РАУШЕНБАХ

творница земљеделских стројева

У БУДИМПЕШТИ.

3—5

Д. КОДА У НОВОМ САДУ.

ЛАК ЗА ПОД

ПАТОС

АЛОЈЗА КАЈЛА У БЕЧУ

ИЗВРСТАН МАЗ ЗА МЕКЕ ПАТОСЕ. ЦЕНА ПО БОЦИ 1 ФОР. 35 НОВЧ.

ВОШТАНА ПАСТА

НАЈБОЉЕ И НАЈПРОСТИЈЕ СРЕДСТВО ЗА УТАПАЊЕ (EINLASSMITTEL) ПАРКЕТА.

Цена по 1 дози 60 новч. — Препоручује

Д. КОДА У НОВОМ САДУ КОД „МРНАРА“.

ГЛАВНА ПРОДАЈА У ЗЕМУНУ КОД

АНТОНИЈА Г. ДИМИТРИЈЕВИЋА.

Поруке из места у којима се наша стоваришта не налазу, нека се упутити изволу на фабрично стовариште А. Кајла Беч IV. Resselgasse бр. 5.

Цена пакету од 5 кила 6 фор. 4—15

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. — Одговорни уредник Јаша Томић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.